

tvoju blagost, poniznom molbom, da se dostojiš blagosloviti ovo oružje blagom milošću i podaj, da ovaj sluga tvoj I., koji ga želi nositi, njime se slobodno i pobjedonosno služi na zaštitu i obranu svete majke Crkve, siročadi i udovica, protiv napadaja vidljivih i nevidljivih neprijatelja. Po Kristu, Gospodu našem. Amen. (Rituale in usum caes. et reg. cleri militaris iussu et auctoritate Vicariatus Apostolici Castrensis editum. Viennae 1902, 125/6).

To je dakle taj strahoviti blagoslov oružja, s kojim se toliko operira protiv Crkve. O kakvom pak blagoslovu *topova*, o kojem je govorio g. Dvorniković, nisam u obrednim knjigama našao nikakva traga.

Tom prilikom iznosim i zanimljivi obred prigodom »Ritterschlags« u visokom njemačkom viteškom redu: »Blagoslovi, Gospode, sveti Oče, po zazivanju svoga imena i po došašću svoga Sina, Gospoda našega Isusa Krista i po daru Duha Svetoga ovaj mač, kojim se ovaj sluga tvoj želi danas opasati, da se, njime oboružan, ne smete u ratnoj vreći, nego da uvijek ostane pobjednik i da ga ti neozlijeđena vodiš i čuvaš. Po istom GNIK. Ili: Svemogući vječni Bože, koji se dostojiš slugu svoga uresiti ovim oružjem, oružaj ga protiv svih protivština tako nebeskim oružjem, da se nikad ne smete u ratnoj vreći. Po K. G. n. Zatim: Pomolimo se! Usliši, molimo Gospode, naše molbe i dostoj se blagosloviti ovoga slugu svoga, koji se danas, kako ti hoćeš, opasuje vojničkim mačem, da bude branio Crkvu, udovice, siročad, i sve one, koji tebi služe protiv napadaja pogana i svih nevjernika. I svima, koji se protive svetoj vjeri, neka tvojom pomoću bude strah i trepet. Po G. Pomolimo se! Svemogući vječni Bože, koji si htio da se ovaj sluga tvoj opaše mačem vojničkim, daj, molimo te, da bude oružan nebeskom pomoću protiv svih protivština, te snažno suzbija zloću, kad mu se vidljivo približi i da svlada i moć zloga duha. po G. Kod predaje mača izgovara se 3 puta: *accingere gladio super femur tuum potentissime* (ps. 44).

Egzegetske bilješke.

I.

8. »Confundamus ibi linguam eorum« (Gn 11).

Kao u mnogim drugim pitanjima, tako i u tom vlada i među katoličkim eksegetima dosta razrožno shvaćanje, u čemu leži zapravo težište čitavog problema. Ponajprije imao je biti na zemlji »ein Sprachgeist und die gleichen Sprachwurzeln. Die Sprachwurzeln wurden an sich von der Verwirrung nicht betroffen, sondern wurden nach derselben auf andere und andere Objekte angewendet. Nach Gn 11: 9. wird nur der Sprachgeist (Rede) verwirrt.

(Arndt, Die hl. Schrift I. komentar ka Gn 11¹⁻⁹). Jezici se mijenjaju »am meisten und willkürlichsten, solange sie noch nicht durch die Schrift fixiert werden«. Sv. Pismo nam kaže, da je razlikost jezična nastala »durch eine bis in den tiefsten Quell der Sprache, in die Gedanken hinabreichende Verwirrung«. (Schuster, Hdbch. z. bibl. Geschichte, F. i B. 1906, sv. I. toč. 113. str. 182). Neki opet tumačitelji sv. Pisma uzimlju stvar ponešto drukčije. Pod »jednim jezikom«, ima se razumijevati idejna sloga, političko-kulturna harmonija tadanjega čovječanstva: Die Menschen wollten die Einheit ihrer machtvollen Gemeinschaft in irdischer Kulturgrösse ohne Gott finden und wahren. Darum liess Gottes (natürliche) Vorsehung gerade durch ihre Vermehrung die nationale Zersplitterung allmählich entstehen, zunächst durch Uneinigkeit in ihren Plänen, die zur lokalen und mit der Rassenbildung zur sprachlichen Trennung führte. (Kirchl. Handlexikon, F. i B. 1907. II. sv. 2181. s. v. Sprachverwirrung, gdje se nalazi i literatura; vidi također i I. sv. 441.; Kirchenlexikon, F. i B. 1899. XI. sv. s. v. Sprache 663., Thurm 1726.).

Gn 11, 1—9 teško se tumači kao posve naravan proces. Svakako je stvar mnogo shvatljivija, ako se uzme u obzir posebno i izvanredno djelovanje Božje kod toga događaja.

Prvotni i najdublji razlog jezične raznolikosti valja jamačno tražiti u jeziku, govoru ljudskom. Riječima naime nismo kadri potpuno i savršeno izricati stvarnosti u nama i izvan nas. Ljudski duh tražeći što adekvatniji izričaj neke stvari, zgrade ili činjenice treba mnoštvo riječi, da izvede u duši slušaoca u t i s a k približno jednak onome, koji se stiče neposrednim zorom. A kako su jačina duha, spretnost i duhovitost individualno različna svojstva čovjeka, to je razumljivo, da se u združivanju srodnih odnosno razlučivanju nesrodnih individua može tražiti korijen i početak jezičnog grupisanja ljudi. Prirodna je prema tome činjenica, da duševna nejednakost donosi i jezičnu nejednakost.

Uspomena na potopnu katastrofu po svoj je prilici čuvala u najbližim poslijepotopnim naraštajima vjeru u Boga, te je vezala ljudski rod uz Boga i službu Božju. Unatoč ove težnje za Bogom nastala bi među ljudima jezična raznolikost, te je prirodnim razvojem prilika do neke izvjesne granice i postala; ali kako je u čovječanstvu kao u cjelini vladala harmonija u osnovnim religijskim pitanjima, to se ta jezična raznolikost kao nešto što rastavlja nije ni osjećala: erat autem terra labii unius et sermonum eorundem. (Grčki i hebrejski tekst ne pokazuje u Gn 11, 1—9 razlikâ, koje bi bile za eksegezu pometnije jezika od kakva značenja).

I ako misao na minuli potop nije tako brzo ginula među ljudima, ipak se doskora pojavio u čovjeku onaj stari interes za svjetovna umijeća i znanja: Cumque proficiscerentur de oriente, inveniunt campum in terra Sennaar, et habitaverunt in eo. Dixitque

alter ad proximum suum: venite, faciamus lateres, et coquamus eos igni. Habueruntque lateres pro saxis, et bitumen pro caemento. Dakako da je to zanimanje za profane vještine znatno ubrzalo proces jezičnog diferenciranja, premda ga ljudi nijesu uvažavali.

Kako je misao i težnja za Bogom držala čovjeku pred očima njegov cilj u vječnosti, tako je upoznavanje prirode i svega vidljivoga stvorenja donosilo pred čovjeka činjenicu, da je sve vidljivo u glavnom stvoreno radi čovjeka, i on se opet stao osjećati krunom svega stvorenja: et dixerunt: Venite, faciamus nobis civitatem et turrim, cujus culmen pertingat ad caelum: et celebremus nomen nostrum antequam dividamur in universas terras. צל-פני כל הארץ

פְּנֵי (ne dividamur in universas terras hebr: super faciem universae terrae) Čovječiji se naravni i vrhunaravni cilj po sebi ne isključuju, nego nadopunjuju. Blagostanje čovjeka osnovna je svrha svake naravne ljudske zajednice, zvala se ona kako mu drago. U slozi i jedinstvu počiva snaga roda ljudskoga. Kako onda čovječanstvo nije bilo odviše brojno ni teritorijalno rašireno, a uz to ga je spajalo jedinstveno religijsko naziranje, to je ideja slode i jedinstva uhvatila među ljudima dosta jak korijen: Descendit autem Dominus ut videret civitatem et turrim, quam aedificabant filii Adam, et dixit. Ecce, unus est populus, et unum labium omnibus: coeperuntque hoc facere, nec desistent a cogitationibus suis, donec eas opere compleant. Čovječanstvo je dakle išlo za tim, da stvori samo jedan svoj kulturno-politički centar, te je dapače i u odabiranju i upotrebi raznih sredstava za postignuće toga cilja bilo složno i jedinstveno. Neznatne, eventualno protivne manjine nijesu bile ni od kakva značenja.

No kakogod je ideja »saveza naroda« lijepa i privlačiva, po sebi provediva, te ne stoji principijelno u protimbi s vječnim ciljem čovjeka, tako bi ta ideja u ono doba, da je bila de facto i dokraja provedena, došla u sukob s planom Božjim o spasenju čovjeka. Dokaz tomu pruža Gn 11, 7—9; a razlogu lako se domisliti: veličina, sjaj, bogatstvo i moć ujedinjenog ljudskog roda postepeno bi dovela do univerzalne apostazije od Boga, koja bi osim svoga praktičnog značaja imala i kulturno-politički karakter. Upravo ovo potonje gušilo bi kasnije u načelu svaki duševni i duhovni preporodaj čovječjega roda. U poganstvu, koje bi bilo samo jedno, a politički upravo absolutistički centralizovano, čini se, da bi djelo spasenja postalo neprovedivo. Eklatantan je primjer ovakog procesa u malom Sodoma i događaji oko nje, te bi konačni svršetak ovakog razvoja prilika bio jamačno jednak. Bilo je dakle potrebno neko i zvanredno djelovanje Božje, da se ova ideja ne realizuje: Venite igitur, descendamus, et confundamus ibi linguam eorum (hebr. labia eorum) ut non audiat unusquisque vocem proximi sui. U čemu se sastojalo to Božje djelovanje? Imajući pred očima

sensus obvius samoga teksta, svakako je jezično diferenciranje postalo vrlo intenzivno, zapravo neprirodno. Ta čudesno ostvarena jezična raznolikost bila je snažan korak do posvemašnje međusobne otudenosti i razdvajanja među ljudima. Ako bi i teško bilo predočiti samo z b i v a n j e ove pometnje jezika, uvijek treba imati na umu da se pometnja svakako zbila u stanovitom vremenskom razmaku. Ali jezična razlika po sebi ne vodi do idejne raznožnosti među ljudima, ma da joj često puta utire staze. Trebalo je dakle baciti sjeme idejnog razdora među one, koji su imali odlučnu riječ kod ostvarivanja »kule babilonske«. Raspad »centruma« imao je za posljedicu sveopće selenje i miješanje pojedinih rasa i različnih jezičnih grupa. Daleka jezična područja došla su u međusobnu blizinu, pa koliko ih ne bi rastavljala jezična razlikost, oprečnost ideja u ostvarenju ljudske sreće posve ih je dijelila. Jedinstvo je plana i rada propalo; atque ita divisit eos Dominus ex illo loco in universas terras et cessaverunt aedificare civitatem.

Kad su narodi spoznali, da je njihovo djelo u cijelosti neprovedivo, i da se u planu ne mogu složiti, odluče svaki narod za sebe, da taj plan po svome načinu provede. Svaki je narod počeo tražiti samo svoje dobro i blagostanje, svaki je htio da dođe do svoje političke slobode bez obzira na drugi narod. Jezične su razlike i dalje nastajale prirodnim putem kao i prije »pometnje«. Taj posvemašnji i sveopći rasap čovječanstva u jezičnom, vjerskom, opće kulturnom i političkom pogledu donio je nužnu slobodu onim elementima, koji su imali da budu u rukama Božjim nosioci i čuvari mesijanske ideje i prema tome sredstvo za ostvarenje vrhunaravnog spasenja čovjeka.

Dr M. Lach.

II.

»*Quid mihi et tibi mulier.*« (Joan. II. 4.).

Vidi: Bogoslovska Smotra god. VI. br. 1. i 2.)

Neugodno je pomisliti, da je Isus ovim riječima htio da odbije prošnju svoje majke, naročito kako to izbiju iz prijevoda modernih jezika, pa bilo to odbijanje i časovito, obziruć se na blagu Isusovu čud; a osim neugodnosti nadolazi i poteškoća ta, što bi se tim umanjio Marijin utjecaj na Isusa, i što bi se došlo u sukob sa mišljenjem mnogih sv. Otaca, koji upiru baš u ove riječi: λέγει ἡ μήτηρ τοῦ Ἰησοῦ πρὸς αὐτὸν οἶνον οὐκ ἔχουσιν: Reče majka Isusu: »vina ne imaju« da dokažu moć njena zagovora kod svoga sina; pa napokon predpostavljajući da je tu bilo odbijanje, ukor, pa bio blag koliko se hoće, ne može se nikako shvatiti, za što bi odmah poslije toga odbijanja Marija bila kazala: »Dixit mater ejus ministris: quodcumque dixerit vobis, facite«. Ako je bilo od-